ધોરણ - ૧૦

વિષય – સંસ્કૃત

સ્વાધ્યાય

પાઠ – 1

सं वदध्वम्

વિધાર્થીનું નામ :

શાળાનું નામ :

શિક્ષણ સાગર · The King of Education · shikshansagar.com

1 વદધ્વમ્

1) કોને ભારતીય જ્ઞાન પરંપરાના આદિસ્રોત માનવામાં આવ્યા છે.
-> વેદોને

2) વેદોનું સ્વરૂપ કેવા પ્રકારનું છે ?
-> પદ્યાત્મક

3) વેદોના પદ્યોને શું કહેવામાં આવે છે ?
-> મંત્રો

4) શ્લોક એટલે શું ?
-> વેદોની વિચારધારાને આગળ ધપાવવા કેટલાક વિદ્વાનો એ જે રચનાઓ કરી તેને શ્લોક કહેવાય છે.

5) શુભકાર્યના પ્રારંભે શાની પરંપરા છે ?
-> મંગલાચરણની

સં ગચ્છધ્વં સં વદધ્વં સં વો મનાંસિ જાનતામ્ ।
દેવા ભાગં યથા પૂર્વે સં જાનાના ઉપાસતે ॥ 1 ॥ ઋગ્વેદ 10.191.2

શબ્દાર્થ

યથા - જેમ

જાનાના - જાણકાર

સમ્ - સાથે

ભાગમ્ - યજ્ઞમાંથી પ્રાપ્ત થતો ભાગ

Scanned with OKEN Scanner

શિક્ષણ સાગર · The King of Education · shikshansagar.com

Page
Date

उपासते - ભોગવતા હતા વદ - બોલવું

ગચ્છ - ચાલવું

અનુવાદ :
જેમ પહેલાં સારી રીતે ભણનારા દેવો યજ્ઞમાંથી પ્રાપ્ત થયેલ પોતપોતાનો ભાગ ભોગવતાં હતાં તેમ તમે પણ સાથે ચાલો (સંગઠિત થાઓ) સાથે બોલો (સમાન વિચારવાળા થાઓ) અને તમારા મન સમાન બનો.

विश्वानि देव सवितर्दुरितानि परा सुव ।
यद्भद्रं तन्नऽ आ सुव ॥ २ ॥ યજુર્વેદ 30.3

શબ્દાર્થ

સવિતર - સૂર્ય દેવ भद्रम् - કલ્યાણકારી

दुरितानि - બધા દુર્ગુણો यद् - જે तत् - તે

परासुव - દૂર કરો आसुव - પ્રાપ્ત કરાવો

અનુવાદ :
હે સૂર્યદેવ જગતનાં તમામ દુર્ગુણોને અમારાથી દૂર કરો અને જે કંઈ કલ્યાણકારી છે તે અમને પ્રાપ્ત કરાવો.

Scanned with OKEN Scanner

अनुव्रतः पितुः पुत्रो मात्रा भवतु संमनाः।
जाया पत्ये मधुमतीं वाचं वदतु शान्तिवाम् ॥ ३ ॥ अथर्ववेद

શબ્દાર્થ

अनुव्रतः- વ્રતનું પાલન કરનાર | जाया - પત્ની
भवतु - થાઓ | पत्ये - પતિની સાથે
संमना - સમાન વિચાર ધારણીવાળો | मधुमती - મધુરવાણી

અનુવાદ:
પુત્ર પિતાના વ્રતની પાછળ ચાલનારો અને માતાની સાથે સમાન વિચારધારણી વાળો થાઓ. જ્યારે પત્ની પતિની સાથે શાંતિપૂર્વક મધુરવાણી બોલો.

सर्वे भवन्तु सुखिनः सर्वे सन्तु निरामयाः।
सर्वे भद्राणि पश्यन्तु मा कश्चिद् दुःखभाग् भवेत ॥ ५ ॥

શબ્દાર્થ

भवन्तु - થાઓ | भद्राणि - કલ્યાણકારી
निरामयाः- નિરોગી | पश्यन्तु - જેવો
सन्तु - બનો | मा - નહિ

શિક્ષણ સાગર · The King of Education · shikshansagar.com

Page
Date

અનુવાદ :
સર્વ (બધાં) હંમેશાં સુખી થાઓ. બધા નિરોગી બનો. બધા હંમેશાં કલ્યાણને જોવો અને કોઈપણ દુઃખમાં ભાગીદાર ન થાઓ.

काले वर्षतु पर्जन्यः पृथिवी सस्यशालिनी ।
देशोऽयं क्षोभरहितो मानवाः सन्तु निर्भयाः ॥ 5 ॥

શબ્દાર્થ

काले - યોગ્ય સમયે
शालिनी - શોભતી

पर्जन्यः - વરસાદ
क्षोभरहितः - ઉચાટ વગરનો

सस्य - ધાન્ય
निर्भयाः - ભય વગરના

અનુવાદ :
વરસાદ યોગ્ય સમયે વરસો. ધરતી ધાન્ય શોભતી થાઓ. આમારો ભારતદેશ ઉચાટ વગરનો બનો અને દરેક માણસો નિર્ભય બનો.

Scanned with OKEN Scanner

શિક્ષણ સાગર · The King of Education · shikshansagar.com

स्वाध्याय

1. अधोलिखितेभ्य: विकल्पेभ्य: समुचितम उत्तरं चिनुत ।

1) पूर्वे के सं जानाना: भागम् उपासते ?
-> देवा:

2) कवि: किं याचते ?
-> भद्रम्

3) जाया कीदृशीं वाचं वदतु ?
-> शान्तिवाम्

4) सर्वे कीदृशा: भवन्तु ?
-> सुखिन:

5) पर्जन्य: कदा वर्षतु ?
-> काले

6) हे देव ...... दुरितानि परासुव ।
-> सवितर्

7) पुत्र: .... अनुव्रत: भवतु ।
-> पितु:

Scanned with OKEN Scanner

Page
Date

8) .... निरामया: भवन्तु ।
-> सर्वे

9) सर्वे .... पश्यन्तु ।
-> भद्राणि

10) पृथिवी .... भवतु ।
-> सस्यशालिनी

प्र. 2. एकवाक्येन संस्कृतभाषायाम् उत्तरत ।

1) पूर्वे देवा: कथं भागम् उपासते ?
-> पूर्वे देवा: संजानाना: भागम् उपासते ।

2) जाया कस्मै मधुमतीं वाचं वदतु ?
-> जाया पत्ये मधुमतीं वाचं वदतु ।

3) मानवा: कीदृशा: सन्तु ?
-> मानवा: निर्भया: सन्तु ।

4) क: क्षोभरहित: भवतु ?
-> अयं देश: (भारत:) क्षोभरहित: भवतु

Scanned with OKEN Scanner

શિક્ષણ સાગર · The King of Education · shikshansagar.com

प्र.३. रेखाङ्कितानां पदानां स्थाने प्रकोष्ठात् उचितं पदं प्रयुज्य प्रश्नवाक्यं रचयत ।

1) आया मधुमती वाचं वदतु ।
-> का मधुमती वाचं वदतु ।

2) पुत्रः मात्रा संमनाः भवतु ।
-> कः मात्रा संमनाः भवतु ।

3) काले वर्षतु पर्जन्यः ।
-> कदा वर्षतु पर्जन्यः ?

प्र.४. आज्ञार्थस्य अन्यपुरुष बहुवचनरूपाणि चिनुत ।

भवतु , सन्तु भवंत पश्यन्तु वर्षतु भवन्तु
सन्तु , पश्यन्तु , भवन्तु

प्र.५. अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां लिखत ।

1) ऋषि सूर्य पासे शानी याचना करे छे ?
-> ऋषि सूर्य पासे याचना करे छे के, " हे देव ! सर्व दुरकर्मो , दुर्गुणो दूर करो अने अमारं माटे जे कल्याणकारी होय ते अमने प्राप्त करावो."

Scanned with OKEN Scanner

શિક્ષણ સાગર · The King of Education · shikshansagar.com

Page
Date

२) પતિ પ્રત્યે પત્નીએ કેવી વાણી ઉચ્ચારવી જોઈએ ?
→ પતિ પ્રત્યે પત્નીએ મધુર તેમજ શાંતિદાયક વાણી ઉચ્ચારવી જોઈએ.

૩) ઋષિ બધાં માટે શી આશા વ્યક્ત કરે છે ?
→ ઋષિ બધાં માટે આશા વ્યક્ત કરે છે કે, "સૌ સુખી અને રોગરહિત થાઓ; સૌ મંગલકારી વસ્તુઓ નિહાળો અને કોઈ પણ વ્યથિત દુઃખી ન થાઓ."

૪) સંગઠિત રહેવા માટે કવિ શું કરવાનું સમજાવે છે ?
→ સંગઠિત રહેવા માટે કવિ કહે છે કે, "પૂર્વે જેમ સારી રીતે જાણતા-સમાન મતિવાળા દેવોએ યજ્ઞમાંથી મેળવેલો પોતપોતાનો ભાગ પ્રેમથી વહેંચી લીધો હતો, તેમ તમે બધાયે સાથે ચાલો અર્થાત્ સંગઠિત બનો, સાથે બોલો, એકસમાન વિચારોવાળા બનીને જીવન વિતાવો."

પ્ર. 6. 'मा कश्चिद दुःखभाग भवेत' - સૂક્તિના ભાવને તમારા શબ્દોમાં વર્ણવો.
→ 'मा कश्चिद दुःखभाग भवेत' કોઈ પણ વ્યથિત દુઃખી ન થાઓ. આ પ્રાર્થનામાં કવિ સમગ્ર જનસમૂહનું હિત અને કલ્યાણ થાય એવી કામના વ્યક્ત કરે છે. આ દેશનો કોઈ પણ નાગરિક અભાવગ્રસ્ત જીવન ન જીવે; સૌને જીવનજરૂરિયાતની બધી વસ્તુઓ બરાબર પ્રાપ્ત થાય અને સૌ સુખમય જીવન જીવે. સૌ નીરોગી રહે. સર્વ મનુષ્યો પરસ્પર સ્નેહભાવથી જીવન વિતાવે અને એકબીજાના સુખની કામના કરે.

Scanned with OKEN Scanner

प्र. ७. श्लोकपूर्ति कुरुत

(1) सं गच्छध्वं .... उपासते ॥

सं गच्छध्वं सं वदध्वं सं वो मनांसि जानताम् ।
देवा भागं यथा पूर्वे सं जानाना उपासते ॥

(2) सर्वे भवन्तु .... भवेत ॥

सर्वे भवन्तु सुखिनः सर्वे सन्तु निरामयाः ।
सर्वे भद्राणि पश्यन्तु मा कश्चिद् दुःखभाग् भवेत ॥

Scanned with OKEN Scanner

HIKSHAN SAGAR

(શિક્ષણ સાગર)

એપ્લીકેશન ની વિશેષતા

શિક્ષણ સાગર
shikshansagar.com · The King of Education

આ એપ્લીકેશન મુખ્ય ત્રણ વિભાગમાં વહેચવામાં આવી છે .

૧. ટીચર ૨. વિદ્યાર્થી
૩. ટીચર હેલ્પ ડેસ્ક

ટીચર – ઓનલાઈન હાજરી , MDM હાજરી , SAS ગુજરાત , ગુણોત્સવ પોર્ટલ , જ્ઞાનકુંજ પ્રોજેક્ટ , GSHALA લોગીન , આધાર ડાયઝ એન્ટ્રી , શિષ્યવૃત્તિ ઓનલાઈન હાજરી , ખેલ મહાકુંભ એન્ટ્રી , ઈન્સ્પાયર એવોર્ડ એન્ટ્રી , CPF ચેક કરો , ઓનલાઈન PLI – LIC ભરો .

અમારા શિક્ષણ સાગર વોટ્સઅપ ગ્રુપમાં જોઈન થાઓ.

શિક્ષણ સાગર
JOIN GROUP

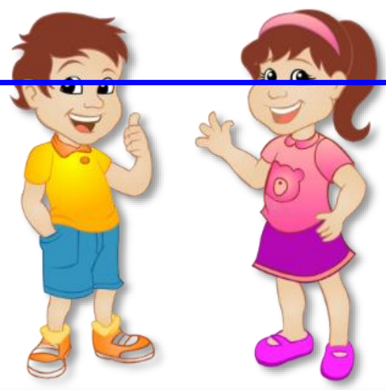

વિદ્યાર્થી – પાઠ્યપુસ્તક , પાઠ આયોજન , શિક્ષક આવૃત્તિ , સ્વ અધ્યયનપોથી , ઓનલાઈન MCQ , યુનિટ ટેસ્ટ , એકમનું સ્વાધ્યાય , MP3 કાવ્ય , અધ્યયન નિષ્પતી , અધ્યયન નિષ્પતી આધારિત પ્રશ્નો , સંદર્ભ સાહિત્ય અને આ બધું પાઠ વાઈઝ

ટીચર હેલ્પ ડેસ્ક – શિક્ષક ઉપયોગી મટેરિયલ્સ , તમારું બનાવેલું મટેરિયલ્સ અમને આપો , તમારે જે મટેરિયલ્સ જોઈએ તે અમને કહો , મૂંઝવણ અને માર્ગદર્શન .

અમારા શિક્ષણ સાગર એપ્લીકેશન પ્લે-સ્ટોર માંથી ડાઉનલોડ કરો.

JOIN
શિક્ષણ સાગર
APPLICATION